

NÁVRH PRODUKTU CESTOVNÉHO RUCHU V HORNONITRIANSKOM REGIÓNE SO ZAMERANÍM NA KULTÚRNOHISTORICKÝ POTENCIÁL

Bc. Michaela Žoncová

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Fakulta prírodných vied, Katedra geografie a regionálneho rozvoja, Tr. A. Hlinku 1, 949 74 Nitra, michaela.zoncova@student.ukf.sk

Abstrakt

Príspevok je zameraný na problematiku tvorby produktu cestovného ruchu v Hornonitrianskom regióne. Samotnému návrhu predchádzala analýza existujúcich produktov cestovného ruchu na trhu, dotazníkový prieskum obyvateľstva a prieskum názorov odborníkov zaoberajúcich sa cestovným ruchom v regióne. V príspevku sa venujeme aj teoretickým základom, kde vysvetlenie základných pojmov napomôže k lepšiemu pochopeniu problematiky. Samotným výsledkom výskumu je konkrétny návrh náučného chodníka s názvom „Po Uhrovskom okolí“, ktorý môže napomôcť rozvoju cestovného ruchu v tomto regióne.

Príučové slová: cestovný ruch; náučný chodník; Hornonitriansky región; produkt cestovného ruchu.

Úvod

Cestovný ruch je novodobý fenomén, avšak v súčasnosti existuje viac ako 200 rôznych definícií cestovného ruchu, pričom každá vystihuje inú podstatnú vec týkajúcu sa cestovného ruchu [1]. Indrová [2] uvádza, že medzníkom v skúmaní a definovaní cestovného ruchu bola definícia švajčiarskych profesorov cestovného ruchu Hunzikera a Krapfa, ktorí v roku 1942 vydali dielo s názvom *Základy všeobecnej náuky cestovného ruchu*, kde cestovný ruch definujú ako komplexné označenie vzťahov a javov, ktoré vznikajú na základe cesty a pobytu osôb cudzích v danom území, avšak tento pobyt nesmie byť nasledovaný trvalým osídlením a nesmie byť spojený so žiadnou ziskovou činnosťou. Medzinárodné združenie vedeckých pracovníkov cestovného ruchu (AIEST – Association Internationale d'Experts Scientifique du Tourisme) si osvojilo definíciu Kaspara, ktorá sa však vo veľkej miere zhoduje s predchádzajúcou definíciou Hunzikera a Krapfa. Rozvoj cestovného ruchu pozitívne ovplyvňujú produkty cestovného ruchu. Legislatívne je produkt cestovného ruchu definovaný ako súbor služieb, ktoré produkuje a ponúka cieľové miesto, podniky a inštitúcie, ktoré majú schopnosť uspokojiť potreby návštevníkov a vytvoriť tak komplexný súbor zážitkov [3]. Vytvorenie produktu cestovného ruchu je preto významný a dôležitý proces, ktorý by mal brať do úvahy požiadavky návštevníkov ako aj potreby trhu. Problematika tvorby produktu cestovného ruchu bola realizovaná v Hornonitrianskom regióne cestovného ruchu. Regióny cestovného ruchu vychádzajú z regionalizácie cestovného ruchu, ktorá sa uskutočnila v roku 2005. Vyčlenených bolo 21 regiónov cestovného ruchu. Do Hornonitrianskeho regiónu spadajú 4 okresy – Bánovce nad Bebravou, Partizánske, Prievidza a Topoľčany [4].

Metodika

Samotnému návrhu produktu cestovného ruchu predchádzal na jednej strane prieskum už existujúcich produktov cestovného ruchu v Hornonitrianskom regióne a na druhej strane dotazníkový prieskum určený širokej verejnosti. K lepšiemu pochopeniu problematiky z hľadiska odbornej verejnosti nám poslúžila delfská metóda. Tieto výskumy by mali napomôcť k čo najefektívnejšiemu návrhu produktu cestovného ruchu, pričom sa zohľadní existujúca ponuka, požiadavky a potreby obyvateľstva a odborníkov.

Výsledky

Prvou využitou metódou bol **dotazníkový prieskum** verejnosti (206 respondentov). Z dotazníkového prieskumu vyplynulo, že obyvatelia najradšej navštevujú hrady a zámky, menej kaštiele, kostoly a kaplnky. Z hľadiska propagačných materiálov by v regióne najviac uvítali mapy s vyznačenými kultúrnymi pamiatkami (28,5%), internetové stránky (26,6%), informačné tabule pri jednotlivých pamiatkach (20,4%) a bezplatné letáčky a brožúrky v turisticko-informačných centrách (14,4%). Za najväčšie nedostatky považujú návštevníci nízku propagáciu (32,0%), schátralý stav pamiatok (21,8%) a ponuku sprievodných služieb ako WC, parkovisko, prístupové cesty a chodníky a iné (17,5%).

Z **prieskumu existujúcich produktov** sme zistili, že na trhu sa nachádza dostatočný počet internetových stránok. Napríklad stránka www.zpc.prievidza.sk sa venuje pamiatkam v meste Prievidza. Na web stránke www.hornanitra-info informácie je možné sa dozvedieť o výstavách a iných aktivitách v regióne, predstavuje atraktivity regiónu a ponúka aj priame odkazy na ich webové stránky a je možné si tu zakúpiť regionálnu VIP kartu. Región je tu však vymedzený inak a zahŕňa iba okres Prievidza. Na stránke www.matusovo-kralovstvo.sk je možné dozvedieť sa o hradoch, zámkoch a iných kultúrohistorických pamiatkach takmer celého západného Slovenska. Na základe týchto informácií môžeme zhodnotiť, že internetových stránok zaoberajúcich sa kultúrohistorickými pamiatkami je dostatok, avšak neexistuje žiadna, ktorá by ponúkala súhrnné informácie o Hornonitrianskom regióne ako celku. Ľudia sú však minimálne informovaní aj o týchto existujúcich stránkach. Tak isto existuje aj dostatok propagačných materiálov vo forme letákov a brožúr. Spracované sú aj mapy s vyznačenými atraktivitami regiónu. Spracovali sme aj prehľad náučných chodníkov v regióne a zistili sme, že v regióne sa nachádza iba 5 náučných chodníkov a 1 lesný náučný chodník, avšak v okrese Partizánske a Bánovce nad Bebravou sa nenachádza ani jeden náučný chodník [5]. Z prieskumu sme zistili, že informácie môžu obyvatelia čerpať aj z miestnej televízie, rozhlasu a tlače avšak nie je to dostačujúce množstvo informácií. V regióne taktiež absentujú organizácie, ktoré by ponúkali jednodňové zájazdy spojené s prehliadkou pamiatok. V regióne je zavedená aj VIP karta Bojnice, ktorá ponúka komplex zliav a výhod. Vlastníci tejto karty majú nielen výhody v rôznych zariadeniach. Karta však opäť nie je platná na celom území regiónu.

Na zistenie názorov odborníkov, ktorí sa zaoberajú problematikou cestovného ruchu v Hornonitrianskom regióne, sme použili delfskú metódu. **Delfská metóda** je metóda založená na štruktúrovaných dotazníkoch, využíva intuitívne dostupné informácie účastníkov, ktorými sú väčšinou určití odborníci, experti [6]. Cieľom tejto metódy je dosiahnuť konvergenciu názorov a určitú zhodu v dvoch až troch kolách. Dotazník by sa mal rozoslať približne 10 – 30 odborníkom v danej oblasti. Každý z nich vyplní prvý dotazník a výsledky doručí organizátorovi. Ten odpovede zhodnotí a výsledky poskytne respondentom spolu s ďalším kolom ankety. Na základe spätnej väzby môžu (nemusia) odborníci svoje predchádzajúce názory prehodnotiť a pozmeniť. Dôležité je však uvedomiť si, že nie vždy je väčšinový názor ten rozhodujúci a preto je potrebné konečné výsledky zhodnotiť aj z iných stránok [7]. Prostredníctvom e-mailu sme vybraným trinástim odborníkom z Hornonitrianskeho regiónu zaslali výsledky dotazníkového prieskumu názorov verejnosti spolu s prvým dotazníkom delfskej metódy, kde sme sa pýtali okrem iného aj na to, aký typ investície do cestovného ruchu by uvítali v regióne, pričom odpovede smerovali na tvorbu cyklotrás alebo náučných chodníkov. Na dotazník odpovedali iba traja odborníci a všetci traja odborníci sa zhodli, že investovanie do cestovného ruchu má význam, keďže to môže značne prispieť k rozvoju ekonomiky celého regiónu. Nakoľko návratnosť dotazníkov bola nízka, boli sme nútení delfskú metódu ukončiť. Avšak aj tieto tri názory nám napomohli k vytvoreniu si komplexnejšieho pohľadu na problematiku tvorby produktu cestovného ruchu v Hornonitrianskom regióne.

Na základe prehľadu existujúcich produktov, dotazníkového prieskumu obyvateľstva a prieskumu názorov expertov prostredníctvom delfskej metódy môžeme tvrdiť, že v Hornonitrianskom regióne má veľký potenciál tvorba náučných chodníkov. Tento záver možno vydedukovať zo spomínaných analýz. Z prehľadu existujúcich produktov sme zistili, že nedostatočné zastúpenie v regióne majú hlavne typy produktov ako propagácia v rozhlase alebo v tlači, na videokazetách, DVD a CD nosičoch. Taktiež možno badať absenciu komplexného turistického sprievodcu ako aj náučných chodníkov alebo organizovaných zájazdov. Z dotazníkového prieskumu zasa možno tvrdiť, že ľudia taktiež veľmi požadujú informácie podané prostredníctvom internetových stránok, avšak týchto stránok je dostatok, ľudia však nie sú o nich pravdepodobne dostatočne informovaní. Dopyt bol aj po mapových výstupoch s vyznačenými kultúrnymi pamiatkami, avšak takýto produkt tak isto existuje na trhu ako v elektronickej tak i v tlačenej podobe, čo znamená, že obyvatelia opäť nie sú o tom produkte dostatočne informovaní. Podobne je to aj s propagačnými letákmi a brožúrami. Až štvrtina z opýtaných sa vyjadrila, že by uvítali informačné tabule pri jednotlivých pamiatkach a z prehľadu existujúcich produktov sme zistili, že týchto tabúl, prípadne náučných chodníkov s tabuľami je málo. Okresy Partizánske a Bánovce nad Bebravou podľa dostupných zdrojov nevykazovali prítomnosť ani jedného náučného chodníka.

Náučný chodník je definovaný ako samostatný obsahový aj programový celok inštalovaný v krajine, ktorého cieľom je získanie informácií o prírode, kultúre, histórii ako aj doplnenie informácií z rôznych vedeckých, odborných publikácií. Cieľom je taktiež ukážka vzťahu človeka a prírody v širších súvislostiach [8]. Tvorbou náučných chodníkov a ich následným spojením do jedného celku – Sieť náučných chodníkov by vznikol jeden veľký produkt cestovného ruchu, ktorý by pospájal hneď niekoľko kultúrohistorických ale aj prírodných atraktivít regiónu. Vysoký potenciál však poskytlo okolie obce Uhrovec a Uhrovské Podhradie v okrese Bánovce nad Bebravou. Toto územie disponuje hlavne vysokým kultúrno-historickým potenciálom, keďže sa na relatívne malom území nachádza hneď niekoľko kultúrno-historických pamiatok, ktoré by bolo vhodné spojiť do jedného náučného chodníka a spojiť tak objekty z rôznych historických období. Na základe tohto sme sa rozhodli navrhnuť **náučný chodník „Po Uhrovskom okolí“**. Nakoľko oddeľovať kultúrohistorické a prírodné celky nepovažujeme z hľadiska návštevníka za vhodné, zaradili sme do náučného chodníka aj prírodné prvky, ktoré sa nachádzajú na trase.

Náučný chodník sa skladá zo šiestich náučných tabúl: 1) Úvodná tabuľa + Pamiatky obce Uhrovec, 2) Uhrovské okolie na mapách, 3) Jankov vršok, 4) Ochrana prírody, 5) Hrad Uhrovec, 6) Záverečná tabuľa + Tipy na výlety v okolí.

Náučný chodník začína v obci Uhrovec, kde sa nachádza hneď niekoľko kultúrohistorických pamiatok. **Prvá tabuľa** v obci je rozdelená na dve časti. V prvej časti sa venujeme základným informáciám o náučnom chodníku. Druhá časť je priamo zameraná na obec Uhrovec a jej pamiatky – rodný dom Ľ. Štúra a A. Dubčeka, renesančný kaštieľ, Uhrovské múzeum, pamätné tabule, kostoly, skláreň, rezbársku školu, pomníky. Trasa pokračuje smerom na východ po červenej turistickej značke smerom k Jankovmu vršku. V lese by sa mala nachádzať **druhá tabuľa** náučného chodníka zameraná na prírodné podmienky okolia, ktorým chodník prechádza. Tabuľa obsahuje aj informácie o historickom mapovaní územia. **Tretia tabuľa** sa venuje kultúrohistorickým pamiatkam na Jankovom vršku. Toto miesto je významné pamätné miesto venované Slovenskému národnému povstaniu a pamätníku postavenému na počesť SNP. Taktiež obsahuje fotografie a popis okolia mohyly – amfiteáter, partizánske bunkre, pamätníky padlým a pod. Ďalej náučný chodník smeruje po červenej turistickej značke smerom na Holý vrch. Na tomto úseku sa nachádza **štvrtá tabuľa** s popisom prírodných zaujímavostí okolia. Z maloplošných chránených území je to prírodná rezervácia Jankov vršok, prírodná rezervácia Jedlie, národná prírodná rezervácia Rokoš a prírodná pamiatka Hradná jaskyňa. V okolí sa ešte nachádza aj

iná významná jaskyňa – Vestenická Medvedia jaskyňa. Z európskej sústavy chránených území NATURA 2000 veľkú časť okolia pokrýva Chránené vtáčie územie Strážovské vrchy a územie európskeho významu Rokoš. Z Holého vrchu náučný chodník pokračuje po modrej turistickej značke smerom k hradu Uhrovec, kde nachádza ďalšia zastávka náučného chodníka. **Piata tabuľa** je venovaná informáciám o hrade Uhrovec. Obsahuje orientačný plán hradu a okolia, fotografie, historický stručný prierez vývoja hradu ako aj povesti známe práve pre tento hrad. Chodník ďalej pokračuje po zelenej turistickej značke smerom k obci Uhrovské Podhradie, kde je ukončený poslednou **šiestou tabuľou**, ktorá informuje návštevníkov o možnostiach návštevy prírodných i kultúrnych pamiatok v okolí. Realizácia výstavby náučného chodníka je finančne náročná a v súčasnosti existujú firmy, ktoré sa venujú práve výstavbe náučných tabúľ. Na základe cenníka jednej takto orientovanej firmy si vieme vytvoriť približný cenový rámec. Tabule sú navrhované v rozmeroch 1,0 m x 1,2 m v počte 6 kusov by stáli 2130€. K tejto sume je potrebné ešte započítať cenu za prácu.

Záver

Rozvoj cestovného ruchu je dôležitý faktor, ktorý vplýva na celkový rozvoj regiónu a je možné ho podporiť prostredníctvom tvorby produktov cestovného ruchu. Proces tvorby produktu je zložitý, nakoľko výsledný produkt by mal zodpovedať požiadavkám návštevníkov a potrebám trhu. Hornonitriansky región je bohatý na kultúrohistorické pamiatky a rozvoju cestovného ruchu by určite napomohla aj tvorba rôznorodých produktov cestovného ruchu. Jednou z možností je tvorba náučných chodníkov. Návrh náučného chodníka „Po Uhrovskom okolí“ sa môže pretaviť do reálnej podoby napríklad v spolupráci s mikroregionálnym združením Uhrovská dolina, združením Zachráňme hrady, ktoré pracuje na obnove hradu Uhrovec alebo samotnými obcami Uhrovec a Uhrovské Podhradie.

- [1.] GÚČIK, M. *Základy cestovného ruchu*. 1. vyd. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB, 2000. 152 s. ISBN 80-8055-355-6
- [2.] INDROVÁ, J. A KOL. *Cestovní ruch (základy)*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Prahe, 2007. 119 s. ISBN 978-80-245-1252-5
- [3.] Zákon č. 91/2010 o podpore cestovného ruchu
- [4.] WEISS, P. – KOSTOVSKÝ, D. *Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike*. 1. vyd. Bratislava: Ministerstvo hospodárstva SR, odbor cestovného ruchu, 2005. 114 s.
- [5.] BIZUBOVÁ, M. [online]. *Náučne chodníky Slovenska*. 2013 [cit. 30. 3. 2013]. Dostupné na internete: <http://www.naucnehodniky.sk/?id=find>
- [6.] HÄDER, M. – HÄDER, S. *Delphi und Kognitionspsychologie: Ein Zugang zur theoretischen Fundierung der Delphi-Methode*. ZUMA-Nachrichten, 1995, roč. 19, č. 37, s. 8 – 34
- [7.] MAGDOLENOVÁ, J. *Empirické metódy rozhodovania v manažmente*. Scientific Papers of the University of Pardubice, 2007, č. 11, s. 192 – 196
- [8.] BIZUBOVÁ, M. – NEVŘELOVÁ, M. *Geografické aspekty tvorby náučných chodníkov na Slovensku*. Geografické revue, 2007, roč.3, č. 1, s. 11 – 18

Abstract

This paper is focused on problems of proposal of tourism product in Horná Nitra region. Before the specific proposal, analysis of existing tourism products, questionnaire survey of population and survey of experts' opinions dealing with tourism issues were implemented. The paper deals with theoretical basis, where explanation of basic definitions helps to better understanding of the problems. The final result of research is the specific proposal of tourism product named "Around Uhrovec area" that can help to improve a tourism development in this region.